

Maanantaina 15.9.2008

Tervetuloa, Pilvi Torsti
Tilauksesi on voimassa.

Luetut artikkelit | Omat tiedot | Kirjautu ulos | Apua

<< Paluu

HS - Pääkirjoitus - 15.9.2008 - 5942 merkkiä - 1. painos

HS.fi KOTISIVU

HS.fi HS DIGILEHTI

Karadzicin oikeudenkäynti koettelee Haagin tuomioistuinta

Tuomioistuimen on tehtävä kaikkensa, jotta oikeudenkäynti viedään loppuun mahdollisimman tehokkaasti ja välittämättä Venäjän kommentteista, kirjoittaa Pilvi Torsti.

Osana uhmakasta ulkopolitiikkaansa Venäjän ulkoministeriö on vaatinut, että Haagin sotarikostuomioistuimen toiminta olisi lopetettava, koska tuomioistuin on puolueellinen. Bosnian serbijohtaja Radovan Karadzicin pidätyksen aikaan heinäkuussa Venäjä esitti, että Karadzic pitäisi asettaa oikeuden eteen Bosniassa, ja kyseenalaisti epäsuorasti Haagin tribunaalin toiminnan.

Bosnian serbijohtaja Radovan Karadzic kävi puolestaan elokuun lopussa kuuntelemassa ilmeettömänä Haagin sotarikostuomioistuimen häntä vastaan esittämät syytteet. Kun häntä pyydettiin nousemaan seisomaan, hän nousi, mutta harkitun pitkällä viiveellä.

Yhteentoista syytteesen kansanmurhasta, sotarikoksista, rikoksista ihmisyyttä vastaan ja muista hirmuteoista Karadzic ei vastannut mitään.

Koska Karadzic ei myöntänyt syyllisyyttään, tuomari kirjasi kaikkiin syytekohtiin "syytön". Tässä kohtaa Karadzic kysyi vitsaillen tuomariilta, että aikoiko tämä todella pitää sanansa - siis pitää häntä syyttömänä.

Karadzicin taktiikka on tuttu Serbian entisen presidentin Slobodan Milosevicin oikeudenkäynnistä. Molemmat ovat kiistäneet tuomioistuimen laillisuuden ja kieltäytyneet puolustusasianajajasta. Milosevic teki kaikkensa viivyttääkseen vuosien mittaiseksi venynyttä oikeudenkäyntiään. Lopulta syytetty kuoli ilman tuomiota, mikä oli Haagin sotarikostuomioistuimelle arvovaltatappio.

Karadzicin oikeudenkäynti on vaarassa muotoutua samanlaiseksi farssiksi kuin Milosevicin oikeudenkäynti. Tätä ei tule hyväksyä, vaan tuomioistuimen on tehtävä kaikkensa, jotta oikeudenkäynti viedään loppuun mahdollisimman tehokkaasti ja välittämättä Venäjän kommentteista. Tuomioistuimesta ei saa tulla kansainvälisen politiikan pelinappula. Tätä puolustaa oikeudenkäynnin monitasoinen merkityksellisyys.

Ensinnäkin oikeudenkäynnistä syntyy korvaamattoman arvokasta aineistoa, joka perustuu oikeudenkäynnin sääntöjen puitteissa tapahtuvaan todisteluun.

Karadzicin oikeudenkäynnin myötä kerätään kaikki mahdollinen materiaali Bosnian tapahtumista 1990-luvun alussa: asiakirjat, aikalaishaastattelut ja kaikki muut mahdolliset todisteet, joilla pyritään osoittamaan, että Karadzic oli tai ei ollut syyllinen siviilien tapattamiseen ja kansanmurhaan.

Tämä aineisto laitetaan kirjoihin ja kansiin ja sitä voivat vastedes käyttää niin historiantutkijat kuin toimittajat.

Haagin oikeusprosessi varmistaa, että todistajia kuullaan ennen kuin he kuolevat, että asiat laitetaan muistiin ennen kuin ne unohtuvat, ja että tuleville sukupolville jää aineisto, jonka avulla voi yrittää selvittää ja ymmärtää, mitä itäbosnialaisissa kylissä tai piirityksessä Sarajevossa 1990-luvun alkuvuosina todella tapahtui.

Karadzicin oikeudenkäynnin toinen tärkeä merkitys syntyy siitä, että monet uhrin kokevat saavansa moraalisen hyvityksen. Sarajevon kaupungin 3,5-vuotisessa piirityksessä kuoli noin 12000 siviiliä, Srebrenicassa murhattiin systemaattisesti noin 8000 poikaa ja miestä.

Kaikkiaan Bosnian sota vaati yli 100000 uhria, lähes kolme prosenttia maan väestöstä. (Vertailuksi todettakoon, että Suomen sisällissodassa vuonna 1918 menehtyi noin prosentti silloisesta väestöstämme.)

Bosnian sodan siviiliuhreista 83 prosenttia oli bosniakki-muslimieja.

Niinpä valtaosalle uhrien omaisista serbijohtaja Radovan Karadzicin oikeudenkäynti edustaa jonkinlaista oikeuden toteutumista.

Tuomioistuimen tehtäväksi jää selvittää, mikä Karadzicin suora osuus hirmutekoihin oli. Oikeudellisesta tuomiosta riippumatta on tutkimuksen valossa jo nyt kiistatonta, että Karadzic toimi Bosnian sodan alullepanijana ja pääarkkitehtinä ja siksi on perusteltua esittää, että hän oli vastuussa sota-ajan kärsimyksistä ja raakuuksista. Karadzic ei ollut sotilas, joka toteutti ohjeita, vaan poliitikko

ja kansankiihottaja, joka antoi ohjeita.

Karadzicin oikeudenkäynnin kolmas merkitys liittyy siihen, että se vähentää Karadzicin hahmon mystisyyttä.

Toistakymmentä vuotta jatkunut pakoilu rakensi miehestä serbilegendaa ja marttyyria. Karadzicin pidätys ja oikeudenkäynti varmistavat, ettei hän jää jälkipolvien tarinoihin Balkanin vuorten ja ortodoksiluostarien välimaastoon kadonneena sankarina.

Tämä on erityisen tärkeää, koska taustalla vaikuttaa serbialainen sotasankaruuteen nojaava historiakulttuuri, jossa marttyyreja riittää. Lisää ei kaivata, jos Serbia mielii nousta äärinationalismin syvyyksistä osaksi 2000-luvun Eurooppaa.

Karadzicin pidätyksen ja oikeudenkäynnin avulla myös eliminoidaan lukuiset salaliittoteoriat, joita vuosien mittaan ehti kertyä sekä hänen elinpaikastaan että suojelijoistaan.

Lopuksi nostaisin esiin vielä Karadzicin oikeudenkäynnin merkityksen esimerkkinä muille maailman hirmuhallitsijoille, jotka ovat syyllistyneet tai syyllistyvät vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin ja sotarikoksiin.

Oikeusprosessi, jossa syytetty pannaan vastaamaan tarkkaan asiatodisteluun perustuviin syytöksiin, on omiaan lähettämään viestin, että kukaan ei voi kuvitella pakoilevansa oikeutta loputtomiin.

Nähtäväksi jää, pystyykö Haagin tribunaali viemään Karadzicin oikeudenkäynnin läpi tehokkaasti ja sitä kautta varmistamaan sen merkityksellisyyden.

Alku ei ollut paras mahdollinen: ensimmäisessä istunnossa kävi ilmi, että Haagin syyttäjät eivät olleet päivittäneet Karadzicin syytepapereita sitten vuoden 2000. Syyttäjän paperien järjestäminen viivyttäneekin varsinaisen oikeudenkäynnin alkua ja vahvistaa tuomioistuimen kritisoijien asemaa.

PILVI TORSTI

Kirjoittaja on poliittisen historian tutkijatohtori Helsingin

yliopistossa.

 [Tulosta juttu](#)